דברי ר"ש בן אלעזר שהיה ר"ש בן אלעזר אומר אם בדרך הילוכה ניטלה אומר לו הרי שלך לפניך ואם לא חייב להעמיד לו חמור ומי מצית מוקמת לה כר"ש בן אלעזר והא קתני רישא השוכר את החמור והבריקה או שנשתטתה אומר לו הרי שלך לפניך ואילו ר"ש בן אלעזר אמר השוכר את החמור [א]לרכוב עליה והבריקה או שנשתטתה חייב להעמיד לו חמור אמר רבה בר רב הונא לרכוב עליה שאני אמר רב פפא [ב]וכלי זכוכית כלרכוב עליה דמי אמר רבה בר רב הונא אמר רב [ג]השוכר את החמור לרכוב עליה ומתה לו בחצי הדרך נותן לו שכרו של חצי הדרך ואין לו עליו אלא תרעומת היכי דמי אי דשכיח לאגורי תרעומת מאי עבידתיה אי דלא שכיח לאגורי אגרא בעי למיתב ליה לעולם דלא שכיח לאגורי ומשום דאמר ליה אילו בעית למיתי עד הכא לאו אגרא בעית למיתב היכי דמי אי דא"ל חמור סתם [ד]הא חייב להעמיד לו חמור אחר אי דא"ל חמור זה [ה]אם יש בדמיה ליקח יקח לא צריכא בשאין בדמיה ליקח אם יש בדמיה לשכור ישכור רב לטעמיה דאמר רב לא מכלינן קרנא דאתמר השוכר את החמור ומתה לו בחצי הדרך אמר רב אם יש בדמיה ליקח יקח לשכור אל ישכור ושמואל אמר [ו]אף לשכור ישכור במאי קמיפלגי רב סבר לא מכלינן קרנא ושמואל סבר מכלינן קרנא מיתיבי [ז]יבש האילן או נקצץ שניהם אסורין בו כיצד יעשה ילקח בו קרקע והוא אוכל פירות והא הכא כיון דכי מטי יובל קא הדרא ארעא למרה וקא כליא קרנא הכא במאי עסקינן דזבין ליה לשיתין שנין דאמר רב חסדא אמר רב קטינא מנין למוכר שדהו לששים שנה [א]שאינה חוזרת ביובל שנאמר [ו]והארץ לא תמכר לצמיתות מי שאין שם יובל נצמתת יש שם יובל אינה נצמתת יצתה זו שאע"פ שאין שם יובל אינה נצמתת סוף סוף לכי מטו שיתין שנין קא הדרא ארעא למרה וקא כליא קרנא אלא הכא במאי עסקינן בזמן שאין היובל נוהג ה"נ מסתברא דאי סלקא דעתך בזמן שהיובל נוהג ומכלינן קרנא נצלחיה לציבי ונשקליה אי משום הא לא קשיא זמנין דשלמו שני משכנתא מקמי יובל אי נמי דמטו ליה זוזי ופריק לה ארבע וחמש שנין מקמי יובל ת"ר השוכר את הספינה וטבעה לה בחצי הדרך ר' נתן אומר [ח]אם נתן לא יטול ואם לא נתן לא יתן היכי דמי אילימא בספינה זו ויין סתם אם נתן אמאי לא יטול [ט]נימא ליה הב לי ספינתא דאנא מייתינא חמרא אלא בספינה סתם ויין זה אם לא נתן אמאי לא יתן

נימא

לרכוב שאני. שמא תפול תחתיו בגשר או שתשליכנו באמת הפתחים: **ואין לו עליו.** אין לשוכר על המשכיר: **אלא תרעומת.** שהשכיר לו חמור כחושה: **דשכיח למיגר.** מוצא חמור אחר כאן לשכור: **אם יש בדמים.** של נבילה: **ליקח.** בו חמור כל שהוא: **יקח.** וישלים דרכו דהא שיעבד לו חמור זה ותנן במתניתין ב) מתה חייב להעמיד לו חמור אחר. ומשני בשאין בדמיה ליקח: ופרכינן **ואם יש בדמיה לשכור.** ימכור שוכר זה את הנבילה באשר הוא שם וישכור חמור לעצמו דהא שיעבד לו חמור זה ותנן במתני' מתה חייב להעמיד לו חמור אחר: **לא מכלינן קרנא.** וכי תנן במתני' חייב להעמיד לו חמור [אחר] היכא דמתה בעודה בבית הבעלים דמוסיף ולוקח חמור ולא כליא קרנא אבל למוכרה ולהוציא הדמים לשכור אחרת לא: **יבש האילן.** מי שמישכן אילן לחבירו כי הני משכנתא דסורא דכתבי במשלם שנייא אילין תיפוק ארעא דא בלא כסף לעיל (ד' סז:): **שניהם אסורין בו.** לבקע עצים ולשרוף דאי שריף ליה לוה כליא קרנא דמלוה ואי שריף ליה מלוה כליא קרנא דלוה: **הדרא ארעא.** לשדה זו שהן לוקחין בדמי העצים ושמא יפגע יובל בתוך שני המשכונא וקא כליא קרנא דלוה: **שאינה חוזרת ביובל.** אלא ימתין עד ששים ותחזור לו: **והארץ לא תמכר לצמיתות.** כאן פירש לך טעמו של מצות יובל. אלמא אין היובל מוציא אלא קרקע שאם לא היתה מצות יובל היתה נצמתת: ה"ג **אלא הכא במאי עסקינן בזמן שאין היובל נוהג.** דלא כליא קרנא: **נילנחיה לציבי.** אי לא למכליא קרנא חיים ל"ל ליקח בו קרקע יבקע המלוה את העצים וישרפם: **וזימנין דשלמו ליה ימי משכנתא.** שנים שהיה האילן ממושכן לו יכלו לפני היובל ארבע או חמש שנים ואותן שנים יאכל לוה את הפירות קודם שתשוב לבעלים ולעולם מכלינן קרנא: **אם נתן.** את השכר ואפילו כולו: **לא יטול.** כדמפרש לקמן ו) דהמוציא ידו על התחתונה: **אם נתן לא יטול.** בתמיה. והלא טענת התובע בריא ותוקפה מטענת הנתבע דאמר ליה הב לי ההיא ספינתא גופא דהא אמרת לי ספינה זו ואנא מייתינא כאן חמרא ואוליך למקום שהתנית דהא אנא יין סתם אמרי וכיון דבעל היין יכול להשלים תנאו חייב הספן להעמיד לו ספינה:

נימא

אילו עד הכא בעית למיתי' לאו אגרא בעית למיתב. תימה להשתא מיהא דלאו עד הכא בעי למיתי למה יתן לו שכר וי"ל דהא דקאמר לעולם דלא שכיח לאגורי היינו לפי אותן דמים ד)שהשכיר מזה אבל בטפי פורתא ימצא ה)להשכיר והרי נהנה כמה שבא עד כאן לכך נותן לו חצי שכרו ואין צריך לפחות המשכיר משכרו מה שזה נותן עתה יותר מעט מכאן ואילך כיון דהוא אנוס א"נ כגון שיוכל למכור סחורתו במקום שמת החמור וירויח בה ויש סוחרים הרבה שאין מבילין סחורתן אלא עד כאן לכך יתן חצי שכרו: **ואם** יש בדמיה לשכור ישכור רב לטעמיה. ה"מ לשנויי דאין בדמיה לשכור אלא רוב פעמים יש בדמיה לשכור והאמת משני ליה והא דאמר בסוף פרק השואל (לקמן דף קג.) מי דאמר בית זה ונפל אזדא לה ולא אמר אם יש בדמיה לרב ליקח יקח ולשמואל אפילו לשכור ישכור דהתם אין הבית עומד לימכר אלא להוסיף עליו ולחזור ולבנותו כבתחילה וכיון דא"ל בית זה ונפל אין למוכרו וגם לא קבל עליו להוסיף עליה בבנין בית זה אלא בית זה כמו שהוא השכיר לו לדור בו כל זמן שיוכל וכי נפל אזדא אבל חמור שמת אין עומד אלא למכרו בדמים ולכך יש בדמיה ליקח יקח לשכור ישכור: **והא** הכא דכי מטי יובל. ולברייתא גופא א"ש אע"ג דהשתא נמי דליקח הקרקע קרי כליא קרנא מ"מ נפקא מינה ללוה דלא ליגלא לציבי דזמנין דשלמי ימי משכנתא מקמי דלימטיה יובל או איתרמי ליה זוזי ופריק ואכיל תרתי או תלת שנין קמי יובל אבל לרב דאמר לא מכליא ליה קרנא קשה ליה דמ"מ כליא קרנא כיון שלבסוף לא תשאר הקרקע ביד הלוה: **במוכר** שדהו לס' שנה. קס"ד כיון דלזמן ארוך כ"כ מכר לו לא חשיב כליא קרנא: **אילימא** ביין סתם וספינה זו אם נתן אמאי לא יטול לימא ליה הב לי ספינתך ואנא מייתינא חמרא. לא מיבעיא אם לא נתן שלא יתן כדקתני אלא אפילו אם נתן כבר יחזור ויטול כיון שזה יכול להביא יין והמשכיר אינו יכול להביא ספינה זו שטבעה ולא דמי להא דאמר לעיל אילו עד הכא בעית למיתי כו' דהתם מהני ליה שיכול בקל ו)להשכיר מכאן עד מקום שילכה או למכור שם סחורה כדפרישית לעיל אבל הכא לא שייך למימר הכי שהיין נטבע ומה ימכור אבל אין לפרש דהכי פריך אמאי לא יטול שכר חצי הדרך שלא הלך עדיין אבל שכר חצי הדרך שכבר הלך ניחא ליה שלא יטול דא"כ הא דקתני אם לא נתן לא יתן דמשמע שלא יתן כלל אפילו שכר חצי הדרך ה"ל לאקשויי אמאי לא יתן כלל: **אלא** בספינה סתם ויין זה אם לא נתן אמאי לא יתן לימא ליה הב לי חמרא ואנא מייתינא ספינה. לא מבעיא אם כבר נתן שלא יטול אלא אפילו לא נתן יש לו לתת כל השכירות שהרי קנה המשכיר כל השכירות במשיכת השוכר את הספינה כיון שמזומן המשכיר לקיים תנאו או אפילו בלא משיכה כיון שמשכיר יכול לקיים תנאו ושוכר אינו יכול לקיים א"כ מזלו גרם והוי כחוזר בו ויתן לו מחצי הדרך שלא הלך כפועל בטל וקשה דלאמאי יתן לו כלל מחצי הדרך שלא הלך אפילו כפועל בטל כיון שאירעו אונס הא אמרינן לעיל (דף עז.) היכא דהשוכר אנוס דלאתא מיטרא דלא"ל להשקותה דהוי פסידא דפועלים ומשמע לעיל דכל אונס שאירע לבעה"ב שלא היה לו לידע יותר מן הפועלים הוי פסידא דפועלים והכא נמי על כרחך פריך שיתן אפילו שכר חצי הדרך שלא הלך מדניחא ליה הא דקתני אם נתן לא יטול דמשמע אם נתן כל שכרו לא יטול כלל ותירץ ריב"ן דלעיל שהפועלים לא אבדו כלום רק שנתבטלו אין נותן להם כלום אבל הכא שהמשכיר הפסיד ספינתו כפועל בטל מיהא אית ליה כיון שמזומן לקיים תנאו:

אי

עין משפט
נר מצוה

מד א ב מיי' פ"ה מהל' שכירות ה"א ועי' בהשגות ובמ"מ סמג עשין פט טוש"ע ח"מ סי' שי סעיף א:

מה ג מיי' שם הלכה ב ועיין בהשגות ובמגיד משנה טוש"ע שם סעיף ב:

מו ד מיי' שם טוש"ע שם סעיף ה:

מז ה ו מיי' שם טור וש"ע שם סעיף ג:

מח ז מיי' פ"א מהל' שמיטה ויובל הלכה ב סמג לאוין ערה:

מט ח מיי' פ"ה מהל' שכירות הלכה ג סמג עשין פט טוש"ע ח"מ סי' שיא סעיף ד:

נ ט מיי' שם טוש"ע סעיף ב:

מסורת הש"ס

א) לקמן קט., ב) [לעיל עח.], ג) [ע"ב], ד) נ"ל שסכר, ה) נ"ל לשכור, ו) נ"ל לשכור.

תורה אור השלם

ו וְהָאָרֶץ לֹא תִמָּכֵר לִצְמִתֻת כִּי לִי הָאָרֶץ כִּי גֵרִים וְתוֹשָׁבִים אַתֶּם עִמָּדִי: ויקרא כה כג